ADVIES

ADVIESRAAD PARTICIPATIEWET AMSTERDAM

Onderwerp: NIET-GEBRUIK VAN ARMOEDE- EN INKOMENSVOORZIENINGEN

Datum: 22 april 2026

Op 10 november 2025 heeft de Adviesraad Participatiewet Amsterdam het verzoek ontvangen van de gemeente Amsterdam, Dienst Werk, Participatie & Inkomen (WPI) om advies uit te brengen over “Niet-gebruik armoede- en inkomensvoorzieningen".

Aanleiding

De Wet Pro-actieve Dienstverlening treedt binnenkort in werking. Deze wet moet gemeente, het UWV en de SVB in staat stellen burgers actief op hun rechten te wijzen. Door het delen van data kan sneller worden vastgesteld wie recht heeft op armoede- en inkomensondersteuning. Het doel van de wet is het versterken van bestaanszekerheid van burgers.

De Adviesraad is verheugd dat de gemeente de Adviesraad heeft gevraagd over de verdere invulling van de wet Pro-actieve Dienstverlening mee te denken en te adviseren. Vooral omdat uit onderzoek is gebleken dat ongeveer 34% van de Amsterdammers die recht hebben op een armoede- of inkomensvoorziening, hier toch geen gebruik van maakt.

Terzijde: Mocht uiteindelijk toch de algemene bijstand worden uitgesloten van de Wet Proactieve dienstverlening (nu in de Voorjaarsnota genoemd) dan hoopt en vertrouwt de Adviesraad erop dat de gemeente toch alles in het werk zal stellen om (ook zonder de extra financiele bijdrage) het niet gebruiken van inkomens- en armoedevoorzieningen door de Amsterdammers verder terug te dringen.

Advies van de Adviesraad

De gemeente heeft de Adviesraad gevraagd welke doelgroep een proactieve benadering zou moeten krijgen en op welke manier die benadering vorm zou moeten krijgen.

De Adviesraad merkt allereerst op dat de benadering van een doelgroep ondersteunend, zorgvuldig en respectvol moet zijn en niet controlerend of dwingend mag overkomen. Persoonlijk contact, mondelinge informatievoorziening en aansluiting bij de leefwereld van de inwoners moeten centraal staan. Er moet veel aandacht zijn voor de onbekendheid van de inwoners met voorzieningen. Zo heeft het een sterke voorkeur dat wanneer uit data blijkt dat een inwoner in aanmerking komt voor een inkomens- of armoederegeling, de behandelend ambtenaar voorafgaand aan het gesprek met de inwoner een check uitvoert of de inwoner ook voor andere regelingen in aanmerking komt. Dit geeft de inwoner vertrouwen en de inwoner kan zo een meer gefundeerde keuze maken om al dan niet gebruik te maken van de voorziening(en).

De Adviesraad adviseert het college om terughoudend te zijn met een proactieve aanpak die zich uitsluitend richt op één of enkele specifieke doelgroepen. Het heeft de voorkeur breed te kijken naar Amsterdammers die op basis van beschikbare data in aanmerking komen voor inkomens- en armoedevoorzieningen, als dit zorgvuldig, proportioneel en uitlegbaar gebeurt. De Adviesraad adviseert ook om meer focus te hebben voor de bredere doelgroep buiten de bijstand om. Ook zou een eenvoudige aanvraag mogelijk moeten zijn tot een maximum van 140% van het minimumloon.

Kwetsbaarheid: Uitgangspunt voor de gemeente zou moeten zijn dat bij de proactieve benadering bij de inwoner sprake moet zijn van een kwetsbare persoonlijke situatie. Een voorbeeld hiervan kan zijn dat veel inwoners met een laag inkomen gaan om financiele redenen (het eigen risico) niet naar de dokter. Door ambtshalve toekenning van de eigen bijdrage voor de ziektekosten voor de inwoners die gebruikmaken van de collectieve ziektekostenverzekering, worden zij iets minder kwetsbaar. Belangrijk hierbij is wel dat overduidelijk wordt gecommuniceerd dat er geen sprake zal zijn van terugvordering. Ook kan bijvoorbeeld aan gezinnen met schoolgaande kinderen een vast bedrag ambtshalve toegekend worden. Dit zorgt ervoor dat de inwoner de gemaakte kosten niet hoeft te declareren met alle moeilijkheden die daarbij spelen. Het zou daarnaast mogelijk moeten zijn om bovenop dit vaste bedrag een verhoging aan te kunnen vragen. Ook kan ervoor gekozen worden dat de inwoner met een bijstandsuitkering ambtshalve de van de toepassing zijnde armoede- en inkomensvoorzieningen toegekend krijgt. Dit zijn slechts voorbeelden. De signalen van kwetsbaarheid zijn leidend!

De Adviesraad adviseert ook om goed te kijken naar het soort van kwetsbaarheid, als een inwoner bijvoorbeeld midden in een rouwproces zit is het raadzaam om hiervoor de tijd te geven en goed af te stemmen wanneer contact gewenst is.

Elk niet-gebruik van inkomens- en armoedevoorzieningen is niet perse problematisch. De Adviesraad adviseert het college om bij proactieve dienstverlening ruimte te laten voor een zorgvuldige individuele afweging. Voor sommige inwoners kan het niet-gebruik een bewuste of verklaarbare keuze zijn (bijvoorbeeld veel rompslomp voor een relatief klein bedrag). Dit uitgangspunt vraagt om een benadering met een informerend en dienstverlenend karakter en geen sturende of pushende werkwijze.

De Adviesraad wil heel graag mee blijven denken over de manier waarop de gemeente proactieve benadering kan insteken. Dit is echter alleen zinvol als een eventueel recht zo

goed als vaststaat: het vertrouwen van de inwoner zal niet toenemen als men proactief benaderd wordt en vervolgens de aanvraag wordt afgewezen.

Tot slot acht de Adviesraad mondelinge informatievoorziening van groot belang bij het goed informeren van inwoners over inkomens- en armoederegelingen. Daarbij is het essentieel dat de personen die deze informatie verstrekken over voldoende deskundigheid beschikken. Buurtteams kunnen hierin ook een sleutelrol vervullen. Daarnaast kan de benadering ook plaatsvinden via de sociale basis en door aan te sluiten bij bestaande activiteiten van formele en informele organisaties. Op die manier kan beter worden aangesloten bij de leefwereld van inwoners en bij de plekken en personen die zij al kennen en vertrouwen. Let hierbij ook op huizen van de wijk, Regenbooggroep, Bosshardt buurthuizen etc. Iedereen die zich bezighoudt met de doelgroep minima. En alle informaties natuurlijk in een eenvoudig taalgebruik.

5. Afsluiting

De adviesraad hoopt met dit advies een constructieve bijdrage te leveren aan de verdere ontwikkeling van het beleid en de uitvoering daarvan.

Wij verzoeken het college om in de reactie op dit advies gemotiveerd aan te geven op welke wijze de bovenstaande aanbevelingen worden overgenomen dan wel waarom daarvan wordt afgeweken.

Met vriendelijke groet,

Adviesraad Participatiewet Amsterdam

Bijlage: De geraadpleegde organisaties in onze achterban.

,

Bijlage - Achterbanconsultatie

Raadpleging van de achterban heeft plaatsgevonden via consultatievragen gericht aan de volgende organisaties:

Bijstandsbond
HVO Querido
Stichting SINA
Buurtteams Amsterdam (geen reactie)
SWOM Den Haag
SEZO (geen Reactie)
WMO Adviesraad (geen reactie)

De uitkomsten hiervan zijn betrokken bij de totstandkoming van dit advies.